

Lucca

LUCCA 14

26 ott. - 2 nov. '80

SALONE INTERNAZIONALE DEI COMICS, DEL CINEMA D'ANIMA ZIONE E DELL' ILLUSTRAZIONE

● ITALIASSA ON AINA MUKAVA KÄYDÄ. SUOMALAINEN OPPII HELPOSTI NE 30 ITALIAN SANAA, JOILLA TULEE TOIMEEN JA SIKÄLÄISIÄ FLIPPERETÄ SÖÄ HÖYSTÄÄ MIELIN MÄÄRIIN. MUTA ENNENKAIKKEA KULTTUURIMAANA ITALIA ON ARVAAMATTOMAN HYVÄ, VARSINKIN SARJAKUVAN ALALLA.

● Pikainen kävijä jo huomaa, että sarjakuvien lukeminen on yleis- tä melkein kaikissa ikäluokissa. Sarjakuvia julkaistaan valtavia määriä, mutta normaalien lehti- kioskien valikoima ei monipuoli- suudellaan komeile. Laajalle le- vinneiden väkivalta- ja pornosar- jakuvien alta löytyy kuitenkin korkealaatuinen sarjakuvaharras- tus. Meilläkin tuttuja ovat Ita- liassa kootut Mikki Hiiren kulta- aika -albumit. Meillä ilmestyi viisi osaa vuosina 1971-72, Ita- liassa niitä on ilmestynyt neljä- kymmentä.

Leimallista Italian sarjakuva- tarjonnalle on vanhojen klassik- kien - lähinnä amerikkalaisten sanomalehtisarjojen - uudelleen- julkaisu omina albumeinaan. Myös kotimainen laatusarjakuva on korkeassa kursissa. Maassa on suuri määrä erilaisia sarjakuva- seuroja ja -tapahtumia.

LUCCA 14

Näistä kaikista merkittävin on Luccan sarjakuva festivaali. Viralliselta nimeltään tapahtu- ma on sarjakuvien, animaatio- filmien ja kuvituksien kansain- välinen näyttely. Festivaali on biennaali ja tämän vuoden loka- kuun 26:sta päivästä marraskuun toiseen pidetty oli järjesty- numeroltaan 14. Suomalaisen on hiukan vaikea käsittää tapahtu- man mittavuutta. Lucca on Toska- nassa Firenzen lähellä sijaitse- va noin 100 000 asukkaan kaupun- ki. Lucca on erittäin kaunis ja vahvan kaupunginmuurinsa sisäl- lä hyvin säilynyt paikka. Kau- punkiin saapuvat puolentuhatta festivaalin osanottajaa näkyvät myös katukuvassa. Järjestäjien painattamilla neljällä erilaisel- la julisteella on vuorattu koko kaupunki ja monenlaisia tapahtu- mia järjestetään myös paikalli- sille asukkaille.

Festivaalilla on Roomassa oma toimisto, jossa on ympärivuoti- sesti työskentelemässä useita ih- misiä. Järjestäjinä on useita tahoja, mm. Rooman yliopiston pedagogianlaitoksen kansainväli- nen sarjakuva-arkisto, National Cartoonist Society New Yorkista, Milanon animaatiofilmi-insti- tuutti, Ikonografisten opinto-

sta kajahtaa!

jen keskus sekä Luccan kunta ja maakunta. Sponsorina on lisäksi ASIFA, kansainvälinen animaatiofilmien tekijöiden järjestö. Tapahtuman budjetti julistettiin, kirjoitettiin, kataloogitettiin jne. lienee useita miljoonia liiroja.

Festivaaleilla on monta tapahtumaa. Sarjakuvista esitellään uutta kansainvälistä tuotantoa, pidetään luentoja monista aiheista, esitetään diasarjoja ja järjestetään näyttelyjä sekä tapaamisia. Tätä kaikkea enemmän on tietenkin osanottajien välistä epävirallista yhteydenpitoa. Animaatiofilmejä esitetään viikon aikana parisen sataa, tällä kertaa niitä oli 33 maasta. Suomea edustivat kokiollan Seitsemän veljestä ja matkassani ollut Palikkasilta. Näiden lisäksi on samaan aikaan Mostra Mercato, kansainväliset sarjakuvien myyntimesat. Monet kansainväliset järjestöt kokoontuvat viikon aikana. Kuvituksista on luentoja ja näyttelyitä.

TEEMAT 1980

Joka kerta on esillä jotain teemoja. Tänä vuonna niitä olivat sarjakuvien alalla Argentiinalainen sarjakuva ja 80-luvun kustannuspolitiikka.

Edellisestä oli laaja originaalien näyttely ja iltatilaisuus, jälkimmäisestä useita pyöreän pöydän keskusteluja. Pöydän ympärillä istui kustantajia kolmesta maanosasta. Animaatiofilmeistä esitettiin Annecyn ja Varnan 1979 festivaalien ja Zagrebin ja Ottawan festivaalien 1980 parhaimmisto. Pitkään teemana oli hollantilaisten animaatiofilmien esittely sekä saksalaisen 20-luvulta asti siluettileikkauksella animaatiofilmejä tehneen Lotte Reinigerin koko tuotannon läpikäynti. Italialaisia animaatiofilmejä vuosilta 1979-80 esiteltiin laajalti. Kuvituksien ja pilapiirroksien teemoina olivat kuvien opetuksen ja tieteen apuna, joista oli seminaari ja hyvä näyttely sekä Ferenc Pinter.

Kansainvälisillä sarjakuva-messuilla oli 73 näyttelileasettajaa. Osastoja oli eniten tietenkin sarjakuvakustantamoilla, mutta paikalla oli myös paljon keräilysarjakuvien myyjiä sekä monenlaisia kulttuurijärjestöjä. Erona esim. Frankfurtin kirjamesseihin oli se, että joka osastolla myös myytiin omia julkaisuja. Näyttelileasettajia oli eniten Italiasta, mutta myös meksikolaiset, ranskalaiset, argentiinalaiset ja USA:laiset

olivat mukana. Kirjakauppoissa toki myytiin lähes kaikkien maiden tuotteita.

Luccan festivaaleihin kuuluivat myös lopuksi jaettavat useat palkinnot ja kunniakirjat. Niitä jaetaan niin filmeille kuin sarjakuvillekin, summien liikkua 500 000 liirasta 1000 000 liiraan. Yellow-Kid -palkintoja annetaan sekä italialaisille että ulkomaisille sarjakuvantekijöille, pilapiirtäjille ja kustantamoille. Valitettavasti jouduin lähtemään takaisin tänne lunta katsomaan juuri ennen palkintojen jakoa, joten en tiedä kenelle ne osuivat. Festivaalien pääpalkinto jaetaan osanottajien äänestyksen perusteella, ja paikalla käytiin kovaa kampanjaa palkinnon antamiseksi Argentiinan sotilasjuntan murhaamalle sarjakuvantekijä Oester Heldille.

Argentiinalaisia muuten oli paikalla paljon, likemmä 30. Ainoat havaitsemani mielenosoitukset kohdistuivat juuri heihin, eräs Italiassa asuva argentiinalainen julisti salissa suureen ääneen heidän olevan juntan PR-miehiä ja juntan maksaneen heidät Italiaan. Mene ja tiedä. Kuten kirjoitin, Argentiina sarjakuvana oli eräs festivaalin teemoja. Tämä ei ole ihme, maiden suhteet ovat kiinteät johtuen lähinnä siitä, että Argentiinaan on muuttanut yli 1 000 000 italialaista siirtolaista. Eräs festivaalien isoimmista sponsoreista onkin Aerolineas Argentinas.

LUENTOJA JA PIIRTÄJIÄ

Sarjakuvaluentojen pitäjää oli yhdeksästä maasta. Luentoihin kuului kaikkiin myös diakuvasarja. Aiheet olivat melko kirjavia, Denis Gifford Englannista puhui mielenkiintoisesti Amerikkalaisten sarjakuvien vaikutuksesta englantilaisiin sarjakuviiin, sveitsiläinen Francisco de la Fuente puhui lääketieteestä sarjakuvissa, David Pascal USA:sta esitteli viimeaikaisia amerikkalaisia sarjakuvia, portugalilaiset pitivät useita luentoja, mielenkiintoisin oli ehkä Antonio Senan esitelmä Hugo Prattin loistelaasta albumista *L'umo della Somalia* (Somalian mies) josta hän esitteli ranskankielisen painoksen *L'Quest de l'Eden* (Edenistä lähteen). Itse olin valmistanut saamani pyynnön mukaan esitelmän uudesta suomalaisesta sarjakuvasta diakuvineen. Homma oli muuten onnistunut, mutta sähköni jossa ilmoitin aiheeni oli kadonnut matkalla Helsingistä Roomaan ja sihteeristö luuli etten tulekaan eikä sijoittanut esitelmääni ohjelmaan. Tiukan aikataulun vuoksi se ei siihen myöhemminkään mahtunut, varsinkin kun italialaiseen tyyliin ohjelma laahasi tunnin-päri myöhässä joka päivä, vaikka se yleensä jatkuikin pari tuntia yli puolen yön.

Tuttuja ja tuntemattomia piirtäjiä oli paikalla tusinoittain. Sarjainfonkin lukijoille lienevät tuttuja jugoslavalais-ranskalainen Enki Bilal (Zagreblilaisten ystäväni kertoman mukaan alkuperäiseltä nimeltään

Enes Bilamovitch), Mordillo • (pilapiirroksia mm. Suomen Kuva-lehdessä), Latinalaisen Amerikan suuri poika Quino (Mafalda ja pilapiirroksia em. lehdessä myös), John Buschman (Marvelin ykköspiirtäjiä, mm. Conan ja Hopeasurfaaja), John Prentice (Rip Kirby), Graenhals (Ritari Ardent, Neljä Ässä), jne. Italialaisia piirtäjiä oli luonnollisesti paikalla leegio, mutta Suomessa tunnettuja ovat ainakin Italian suosituin sarjakuvan tekijä Hugo Pratt (Sgt. Pike, Cato Maltese jne.) ja mitalisijoille mahtuva Guido Crepax (Valentina). Molemmista Amerikoista oli useita Euroopassa tunnettuja suuruuksia jotka meillä ovat tuntemattomia. Eteläisen Amerikan johtavat sarjakuvamaat ovat Argentiina ja Meksiko, jotka olivat hyvin edustettuja Luccassa. USA:sta oli lähinnä Heavy Metalin piirtäjiä. HM olikin lähettännyt paikalle ison delegaation. Eräs eniten innostusta herättäneitä piirtäjiä oli ranskalainen Moebius. Paikalla oli todellakin vain Moebius eikä Giraud. Hän signeerasi kaikki piirroksensa vain Moebiukseksi. Kun hänet kysyin onko Giraud'ta näkynyt tänään, niin vastaus oli ei. Joka tapauksessa hän on eräs kuumimpia nimiä Euroopassa ja varsinkin USA:ssa. Mies itse on hyvin hiljainen ja vaatimaton.

SARJAKUVAN TULEVAISUUS USA:SSA

David Pascalin esitelmässä sarjakuvan viimeisimmästä kehityksestä USA:ssa oli mielenkiintoisia tietoja. USA:ssa sarjakuva on sanomalehtisarjakuvaa, ja siitä hän myös puhui. Parin viime vuoden aikana ovat sarjat käyneet jatkuvasti lyhyemmiksi. Pascalin mukaan tähän on syynä televisio, tuo amerikkalaisten ja MTV:n lempilapsi. On käynyt selväksi, että yleisö ei enää jaksa seurata jatkosarjakuvia sanomalehdistään, TV on totuttanut heidät jatkuvaan lyhyen yhdellä istumalla selviävän tarinan virtaan.

Toinen sarjakuvien lyhenemiseen vaikuttava tekijä on sanomalehtien rahapula. Mainoksille tarvitaan tilaa ja sarjakuvaviivut sunnuntaisin tiedetään lukuarvoltaan suuriksi.

Nykyään laaditaan sunnuntai-sarjat siten, että kolmesta rivistä voidaan pudottaa juonen kärsimättä yksi pois. Tämä siksi, että lehti voi joko julkais-ta sarjakuvien seassa mainoksia tai ei. Mikäli se ei julkaise, se voi lisätä syndikaatin toimittaman kolmannen rivin sarjaansa. Strippien lyheneminen näkyy myös arkipäiväsarjoissa, monista niistä voi myös jättää

surutta ruudun pois mikäli haluttaa.

Sarjakuvien muuttuminen entistä selvemmin kauppatavaraksi jättää luonnollisesti raatelevat jälkensä niihin taiteena. Sarjakuva alistetaan taittopalaksi. Siinä pohtimista muillekin kuin vain ns. korkeakulttuurin ystäville: sanomalehtisarjakuva häviää televisiolle. Toivottavasti tämä intelligenssin pohjanotteen rausta osoittava trendi putoaa Suomeen tullessaan laivasta jo ennen Ahvenanmaata.

PORTUGALIN SARJAKUVASEURA

Olin useampana päivänä jutuisa Portugalin sarjakuvaseuran hallituksen jäsenen Geraldin Linon kanssa. Oli vallan mielenkiintoista tavata veljesjärjestöme edustaja Euroopan meistä katsoen kauimmasta maasta. Seuran nimi on Portugalin sarjakuvaklubi, portugaliksi Clube Portugues de Banda Dessenhada.

Yhdistys on perustettu neljä vuotta sitten ja siinä on nykyisellään noin 400 jäsentä. Se julkaisee neljästi vuodessa lehteä nimeltään Boletim, bulleettiin. Niitä on ilmestynyt muutama vähemmän kuin Sarjainfoja, 25. Lehdessä on normaalisti 20 A4-kokoista sivua, kopioituna melko heikkotasoisesti. Geraldin kertoman mukaan Lissabonista ei löydy parempaa painoa joka ei veisi seuraa konkurssiin. Seurala on oma kämppä, jossa on yleensä iltaisin päivystys. Mikäli joku sattuu sinnepäin lähiaikoina menemään, niin osoite on Praga Dr. Nuno Pinheiro Torres, 2-90 Esq. 1500 Lisboa.

Seuran toiminta on samankaltaista kuin meilläkin, kylläkin hiukan suppeampaa ja enemmän vain sarjakuviin keskittyvää. Suomessa ehkä suuntaudumme voimallisemmin uloskinpäin, teemme esityksiä ja pyrimme vaikuttamaan. Sarjakuvahuutokauppoja järjestetään vain

fumetti
di
Bertotti
Cadelo
Carpinteri
Elfo
Igor
Manara
Mattotti
Mereghetti
Muñoz
racconti
di
Benedetti
J
Kramsky
Serra
Tettamanti

DO CLUBE PORTUGUES DE BANDA DESENHADA

poikkeustapauksissa, portugalilaiset keräilijät eivät kuulemma luovu hevin sarjakuvistaan. Geraldles kirjoittaa myös säännöllisesti eräiseen sanomalehteen, sarjakuvaseuralla on käytössään aina yksi sivu. Mites olisi, Hersari?

MITKÄ ITALIASSA?

Mutta mitä merkittävää Italian sarjakuvamaailmassa on viime aikoina tapahtunut? Messuilla oli edustettuna useita italialaisia kustantamoja, divareita, sarjakuvakauppoja ja piirtäjiä. Muutamat niistä olivat erityisen mielenkiintoisia ja ansaitsevat lähempääkin tarkastelua.

Se mikä minua itseäni yllätti, oli lähes kaikkien kustantamoiden, kauppojen ja piirtäjien kasautuminen Milanoon. Se on mielestäni lähinnä iso ruma teollisuuskaupunki. Näin sen aiemmilla vuosilla muistin ja näin se suunnilleen on. Kuitenkin se sarjakuvatarjonnassa ja -harrastuksessa on maan ehdoton ykkönen. Rooma on enemmän mustan sarjakuvan maata.

CREPAXISTA TED WILLERIIN

Eräs mielenkiintoinen kustantamo on milanolainen Editiemme. Se on alkanut vuonna 1959 julkaisemaan Tempo Medico -nimistä lääketieteellistä aikakauslehteä, jonka levikki nykyään on 120 000. Se julkaisee myös useita muita lääketieteellisiä lehtiä ja kirjoja. Viime vuosina firma on kuitenkin siirtynyt uusille aloille ja aloittanut laajan sarjakuvien julkaisun. Samalla se on muuttanut nimensä nykyiseen muotoonsa, Editiemme on lyhennys lääketieteellisten kirjojen kustantajasta. Osaston hoitajan, tohtori Dario Mognon mukaan vanha nimi ei oikein soveltunut sarjakuvakustantajalle. Firma julkaisee myös kymmeniä vuosia melko hyvän näköistä fanzinea WOW. Sillä on meneillään viides vuosikerta. Vaikka takana on siis selvästi paljon besnestä, on Editiemme pitänyt sarjakuvien ja lastenkirjojen tasoa korkealla.

Erityisen sci-fi-sarjan lisäksi on tänä vuonna julkaistu La condanna di Vanila -albumi. Tekijät Gabrielle Nenzioni ja Tiberio Monari ovat onnistuneet luomaan kauniin tarinan menneisyydestä, kelttiläisten myyttien hengessä. Editiemme on julkaissut myös kirjan lääketieteestä sarjakuvissa, tämä onkin sopiva aihe talon molemmille kustannussuunnille.

Mielenkiintoisin uusi julkaisu on Guido Crepaxin Lanterna magica. 96 piirroksivulla ei ole ainoatakaan puhekuplaa ja Editiemme onkin toiveikkaasti painattanut kirjan nimen viidellä

kielellä kanteen. Crepaxin huippuunsa hiottu piirrostyylillä yhdistettynä surrealistiseen juoneen on jännä elämys. Kirjassa Valentina kiertää kuin kisa kuumaa puuroa ikuista ongelmaansa: etsii seksuaalista identiteettiään. Editiemmen ja Crepaxin yhteistyö on jo vanhaa perua, Crepax on piirtänyt Tempo Medicon kaikki etukannet näytenuumerosta vuodesta 1958 alkaen vuoteen 1980 asti. Lisäksi hän on kuvittanut noin 150 lehteen vakituiseen kysymyspalstan. Crepaxista enemmän toisaalla tässä lehdessä.

Mielenkiintoinen on myös hukan Osuuskunta Käyttökuva vastaava sarjakuvien, kuvitusten ja animaatiofilmien osuuskunta Storiestrisce. Osuuskunnassa on 26 jäsentä ja se on julkaissut jo näytenuumeron omaa sarjakuvalehteään Nemo. Ensimmäinen numero onkin aika jännä, siinä on monentyyllisiä sarjakuvia. Osuuskunta ei rajoita jäsentensä toimintaa millään lailla. Tyyliltään mielenkiintoinen on voimakassaväinen H.G. Wellsin l'umo invisibile (näkymätön mies). Sarjan tekijä on Giorgio Carpentieri. Toinen mielenkiintoinen juttu on lievä Huogo Pratt -plagiatio Oltre le linee, jonka takana ovat Jerry Kramsky ja Lorenzo Mattotti. Majaansa Storiestrisce pitää Milanossa.

Milanolainen Ottaviano julkaisee sarjakuvina "kirjallisuutta, historiaa ja tiedettä". Tulos ei ole niin lohduton kuin voisi kuvitella. Moll Flandersin, Taras Bulban, Martin Edenin, Peer Gyntin ja Huckleberry Finnin lisäksi on tehty uusi aluevaltaus: Bob Dylan ja Charlie Parker. Viimeksimainittu ei ollut lainkaan hassumpi, Yardbirdistä kiinnostuneille suositan kyllä ennemmin Ross Russelin suomeksikin ilmestynyttä kirjaa Bird elää! Kenties tämä jazz- ja rock-sarja kantautuu joskus Suomeenkin.

Ottaviano on julkaissut myös kiinnostavan näköisen kirjan Freudista. Piirrostyylillä on koristeellinen ja vaikea, mutta kirja tuntui olevan melko suo-

sittu. Kirjan puhdas informaatioarvokin on kuuleman mukaan melkoinen. Piirroksiset ovat Massimo Marianin ja teksti Domenico Tarizzon.

Tunnetuin italialainen sarjakuva meillä lienee Tex Willer. Juuri Italiassa ollessani ilmestyi juhla-Tex, 200:s pökkäri-kokoinen lehti, samanlainen kuin meillä ilmestyvät. Juhlan kunniaksi lehti oli kokonaan väreissä. Texiä julkaisee milanolainen Editoriale Daim Press, lehti on ilmestynyt vuodesta 1948. Käsikirjoitusten laatija on Giovanni Luigi Bonelli, jonka poika Sergio Bonelli on Texin julkaisija. Piirtäjä on Galep eli Aurelio Galeppini. Nykyään Texiä piirretään noin 110 sivua kuukaudessa ja Galeppilla on apunaan joukko muita piirtäjiä, kuten Giuliano Letteri, Giovanni Tucci, Erico Nicolo ja Ferdinando Fusco. Kaikkiaan Texiä on julkaistu 240 tarinaa ja sarjan cop/wright on myyty jo Ranskaan, Jugoslaviaan, Turkkiin, Hollantiin, Ruotsiin, Norjaan, Suomeen ja Brasiliaan. Luulempa kylä että harvassa maassa Tex on suosittu ja pidempiaikaisempi kuin meillä.

UN UOMO UN AVVENTURA

Samaa firmaa ovat kustantamot Altamira ja Cepim. Kaikkien kolmen julkaisupolitiikka on seikkailusarjakuvaa suosiva, mutta Italiassa on mahdollista onnistua julkaisemaan myös korkeatasoista seikkailusarjakuvaa. Cepim julkaisee sarjaa Un uomo un'avventura (mies ja seikkailu), jota on julkaistu jo 30 albumia. Tämä sarja on meilläkin tuttu Seikkailujen mies -nimisenä, Semic on julkaissut sitä neljä osaa.

Tähän Semicin kustannuspolitiikan osalta ilonaiheet liittyvätkin. Italiassa julkaistun 30 albumin joukkoon mahtuu koko joukko todella korkeatasoisia kirjoja. Näistä ehdoton huippu on Hugo Prattin l'umo della Somalia. Albumi on Prattia loistavimmillaan. Piirrosten selkeys ja niukkuus yhdistyy Prattin kirkkaisiin väriihin erinomaisesti. Kuten aiemmin kirjoitin, festivaalin eräänlaisesta kunniavieraasta Prattista pidetty esitelmä käsitteli juuri kyseistä albumia. Prattilta on ilmestynyt sarjassa myös hieno l'umo del Grande Nord. Guido Crepaxilla on ilmestynyt jazz-henkinen

piirtämässä Sturmruppen-sarjan vuoksi. Instituutin, lehden ja laboratorion linjana on käsitellä sarjakuvaa mediamuotona ja tutkia sen asemaa ja merkitystä yhteiskunnassa.

Parasta asiassa on, että Laboratorio del fumetto ei ole ainoa lajissaan, vaikka koko Rooma näyttikin olevan liisteröity sen julisteisiin. Maan vanhin sarjakuvakoulu, La Scuola del fumetto, toimii - yllätys, yllätys - Milanossa. Se kestänee kolme vuotta vaatien päivittäistä opetuksen seuraamista. Luku-kausit kestää lokakuun alusta kesäkuun puoliväliin. Meneillään on 15. lukuvuosi. Koulun tarkoituksena on valmistaa uusi sukupolvi sarjakuvan ammattilaisia tekijöitä. Koulun linja on selvemmin ammattiin valmistava kuin Laboratorio. Kouluja on myös muilla paikkakunnilla, mutta vaatimattomampia. Myös Luccassa oli oma sarjakuvakoulu, se järjesti myös oppilaidensa töiden näyttelyn festivaalin yhteydessä.

KIRJOJA SARJAKUVISTA

Sarjakuvia koskevia kirjoja on Italiassa julkaistu kymmeniä, satojakin. Hugo Pratt on saanut osalleen niistä monia, uusimpana oli loistokas liittupaperille painettu sarja Prattista eri vuosikymmeninä. Kukin vuosikymmen saa oman kirjansa. Kirjat olivat isokokoisia, isompia kuin A 4-koko ja luonnollisesti nelivärisiä.

Mutta mielenkiintoisimman näköiset uutuudet olivat Editori del Grifon julkaiseman L'autore e il fumetto -sarjan kaksi ensimmäistä osaa. Ensimmäinen osa on Guido Crepaxista ja toinen Hugo Prattista. Molemmat ovat ilmestyneet tänä vuonna. Seuraavaksi sarjaan on tulossa kirjat Dino Battagliasta ja Texin takana olevasta kaksikosta Bonellista ja Galeppinista.

Ensimmäisessä osassa on 128 sivua ja yli 100 kuvaa. Ottaen huomioon kirjan pienen sivumäärän siinä on monipuolinen tietopaketti. Se pitää sisällään Crepaxin elämäkerran, hänen Louise Brooks'n kanssa käymänsä kirjeenvaihtoon, Crepaxin 11-vuotiaana vuosina 1945-46 piirtämä seikkailusarjakuvan l'umo invisibile (näkyvätkin mies), Crepaxmaisesti taitetun valokuvakertomuksen taiteilijan työhuoneesta sekä 19 sarjakuvantekijän, -tutkijan ja journalistin pienoissesteet Crepaxista tai jostain hänen tuotantonsa osasta. Kaiken yllä leijuu huolella valittu kuvitus.

Myös toinen kirja on loistavaa työtä ja osoittaa enemmän todellista harrastusta aiheeseen kuin bisnesmieltä. Hugo Pratt -kirjassa on 40 sivua edellistä enemmän, yli 200 kuvaa ja 13 sivua nelivärikuvitusta. Kirja on edellisen osan tavoin koostettu useammasta kokonaisuudesta. Ensiksi on 47 sivun pituinen Prattin elämäkerta ja näkemyksiä luotaava haastattelu, toisena osana näytetty Prattin luonnoksista. Värikuvissa ovat Prattin muistelmät, 8 sivua naisvartaloiden tutkielmia sekä 5

sivua Corto Maltesea. Lopun kirjasta täyttävätkin jälleen valokuvakertomus studiosta sekä 20 esseetä Prattista ja hänen tuotannostaan. Kirjoittajien joukossa on myös Luccan festivaalien johtaja Rinaldo Traini, joka kirjoittaa Prattista ja Luccasta. Prattin on pitkään ollut festivaalien keskeisiä hahmoja. Neljä piirtäjää on tyytynyt sanomaan sanomisensa kuvin, mm. Milton Caniff ja Sergio Toppi. Mielenkiintoinen seikka oli se, että ensimmäisessä osassa Prattin kirjoittaessa Crepaxista oli kuvituksena Corto Maltese eräässä Valentina-seikkailussa, toisessa osassa taas Crepax kirjoittaa Prattista ja kuvituksena on Valentina Corton kanssa juttelemassa. So it goes!

Luonnollisesti molemmissa kirjoissa on myös täydelliset bibliografiat, myös Italian ulkopuoliset julkaisut on selvitetty. Nämä kirjat ovat ehkä parhaita näkemyksiä sarjakuvaa käsitteleviä kirjoja. Voi kun sellaisia tulisi joskus suomeksikin!

MONDADORISTA MUUMIPEIKKON

Isoimpia sarjakuvakustantajia on Italiassa Mondadori. Se omistaa Walt Disneyn copyrightin Italiassa ja siitä tuubistahan ei tavaraa lopu. Lisäksi italialaiset ovat ankkoihin yhtä vilpittömän hullaantuneita kuin suoma-

laisetkin. Italiassa myös piirretään paljon Ankkaa, mm. meillä ilmestyvät Taskukirjat ovat lähes poikkeuksetta italialaista työtä.

Spezialisoituneemmista kustantamoista kannattaa vielä mainita l'isola trovata. Se julkaisee italialaisten ohella lähinnä ranskalaisia sarjakuvia. Listalta löytyy Crepax, Tardi, Winiger, Pichard, Munoz-Sampayo jne. Mielenkiintoinen on 232-sivuinen Casanova. Kirjan on tehnyt 12 eri piirtäjää, joukossa hyvinkin erilaisia tyyliä. Tuttuja piirtäjiä ovat Oski, Boverini, Battaglia ja Crepax. Jännä kokeilu. Myös aiemmin mainitsemani argentiinalaisen Oesterheldin albumi on valikoidussa.

Laadukkaampien sarjakuvien hinnat ovat yleensä melkoiset. Siihen vaikuttaa sekä suhteellisen pieni painosmäärä että korkealaatuisten sarjakuvien on oltava kovissa kansissa ja parhaimmalla mahdollisella paperilla. Albumien hinnat ovat poikkeuksetta pari-kolme kymppiä ja isompien kirjojen 50-100 mk. Kustantajien lukuisuus johtaa siihen, että tuotteliampia piirtäjiä julkaisee moni firma.

Sarjakuvalehtien puolella on maan tunnetuin lehti Linus. Sitä julkaisee Milano Libri Edizioni ja ilmestyminen alkoi vuonna 1965. Linus julkaisee - nimensä mukaisesti - Tenavia, Pulteria, Muukalaislegioonaa sekä muita amerikkalaisia sarjakuvia. Italialaisista on mukana ahkerasti Crepax ja ranskalaisista esim. Reiser. Lehdessä on myös uutisia ja artikkeleita ja se ilmestyy monena versiona. Vastaavanlainen, mutta hiukan kevyempi lehti on il Mago. Se keskittyy yksinomaan amerikkalaisiin sanomalehtisarjoihin.

Onpa Italiassa ilmestynyt suomalaisiakin sarjakuvia. Muumi on ollut melkoisen suosittu ja sarjakuvapokkarisarja I libri di Linus on julkaissut sitä yhden kirjan, La saga dei Moomin. 1973 ilmestyneessä pokkarissa on kolme Toven tarinaa. Tosin taitto on omituinen, sanomalehtistripun muoto on kapeassa sivussa särjetty.

KERÄILYLEHTIEN HINNAT

Vielä sananen keräilyhinnoista. Firenzeläinen Casa editrice G. Nerbini julkaisee Guida al fumetto (sarjakuvaopas), jonka syyskuun 1980 hintoja on mukava tarkastella. Suosituimpia keräilykohteita on lehti Avventuroso mutta senkin hinnat eivät meikäläisittäin ole päättähuihmaavia. Vuosien 1934-1941 lehtien hinnat vaihtelevat 30 000 liirasta 80 000 liiraan, siis parhaimmillaankin alle 400 mk:n. l'umo mascerato (mustanaamio)-lehti 30-luvulta on myös hintavampi, 25 000 - 35 000 liiraa. Muutoin 30-luvun lehtien hinnat vaihtelevat 3 000:sta 8 000:een liiraan.

150 METRIN SARJAKUVA

Hauskaa katseltavaa oli myös portugalilaisen piirtäjän Antonio Senan 24 metriä pitkä pahville piirretty luonnos muurisarjakuvaksi. Se on katkelma 150 metriä pitkstä originaalista, joka Azorien eräälle saarelle nimeltään Pico. Sen kustantavat saaren asukkaat - Picarot - ja aiheena on saarelaisten elämä kalastajina. Antonion kertoman mukaan ote on antropologinen. Katkelma on hyvää piirrostyötä, olisipa mukava joskus nähdä lopullinen 150 metrin työ.

TINTTI-MUSEO

Luccassa esittelivät uutuuksiaan myös ranskalaiset kustantajat. Juttu on jo niin pitkä, etten niihin sen tarkemmin puutu. Mutta en malta olla mainitsematta Castermanin 48-sivuista albumia Le musée imaginaire de tintin. Kirjaan on koottu valtava joukko Tintti-albumeissa esiintyneitä museoesineitä ja eri kansojen käyttämiä tarvekaluja. Näille on kaikille etsitty alkuperäinen museoesine. Tämän kirjan myötä tajuaa entistä selvemmin Hergen perfektionismia. Albumien puujumalat, puvut ja kulttiesineet ovat lähes aina yhtäläisiä totuuden kanssa. Kuvaavaa on, että esineet hajaantuivat moniin eri museoihin, tutkimustyötä on tehty enemmänkin.

ORIGINAALIEJA KAUPAN

Antivaariselle osastolle oli saapunut eräs kauppias USA:sta asti. Hän kauppasi maailmalla yhä suosituimpia keräilykohteita, sarjakuvien originaaleja. Kalleinta matkassa ollut oli Tenavatt-stripin vuodelta 1953, 200 \$. Schulz olisi suosittu keräilykohde, mutta hän ei juuri myy strippejään. Kauppias muokaa siksi, että pikku rahasta ei ole pulaa. Hän väitti Schulzin

tulujen olleen viime vuonna 50 miljoonaa \$. Mutt & Jeff (Matti Mainio ja Jussi Juonio) vuodelta 1914 maksoi 125 \$, Dirksin Captain and the kids vuodelta 1942 100 \$, Tim Tyler vuodelta 1955 40 \$, ja L'il Abner-sunnuntaisarja 125 \$. Tavoitelluin piirtäjä USA:ssa on Harold Foster, planssien hinta on yli 1 000 \$. Marvelin originaalit ovat haluttuja ja niitä liikkuu paljon. Marvelin palkkiot piirtäjille ovat kuulemma niin pieniä, että heidän on useimmiten myytävä originaalinsakin. Hinnat liikkuvat 5-20 \$/planssi. Kaupan olleet Corto Maltese-animaatiofilmin kuvat maksoivat noin 125 markkaa.

Eipä Lucca 14:sta juttu lopuisi ellei sitä lopeta. Mielenkiintoiseen animaatiofilmipuoleen en tässä kajoa. Luccan sarjakuva-festivaalit ovat alansa arvostetuin tapahtuma. Osanottajia on eniten ja ohjelma on täysipainoisin. Amerikkalaisia tapahtumia vaivaava läpeensäkaupallistuminen ei ole vielä Luccaa pilannut. Luccan kansainvälisyys on tosiasia, osanottajia oli maailman joka kolkalta. Pohjoismaista oli lisäksi vain yksi osanottaja, tanskalaisessa animaatiostudiossa työskentelevä norjalainen animaattori Inni Karine Melbye. Hän oli juuri tullut Tanskaan työskenneltävänsä 11 vuotta Kanadassa. Festivaalin järjestelysihteeri Lisa Moraca toivoi että seuraavalla kerralla olisi Suomestakin täysi delegaatio, mikä tarkoittaa kustantajien edustajia, animaatiofilmien tekijöitä, sarjakuvapiirtäjiä sekä alan harrastajia. Sitä toivon minäkin.

HEIKKI JOKINEN

**MIKÄLI OLETTE JOSKUS MATKAILE-
MASSA ITALIAAN, NIIN TÄSSÄ
MUUTAMIA OSOITTEITA:**

Storiestriscce. v. le Caldara 20, 20122 Milano

- nemo-lehteä kustantava osuuskunta

Franco Fossati Via Magnaghi 3/2, 16129 Genova

- kirjakauppa, jossa mainoksen mukaan paljon sarjakuvia käsitteleviä kirjoja

La Borsa del Fumetto, Via Lecco 16, 20124 Milano

- sarjakuvia, sci-fiä, elokuvaa, julisteita, eroticaa, ostaa, vaihtaa, levittää

La scuola del fumetti, Via Parini 3/A, Milano

- sarjakuvakoulu

Fumettomania Club Via Dellavite 51, Rooma (Rooman keskustassa, pääpostin vieressä)

- valikoima amerikkalaisia ja italialaisia sarjakuvia

La Pulce Via dell'Aeroporto 28 B-C. Rooma

- divari ja kirjakauppa